

Oponentský posudek na bakalářskou práci Zdeňky Pincové Pohled na umělecký úspěch očima studentů a pedagogů na uměleckých školách

Předložená práce spadá tématem i zpracováním do sociologie umění. Autorka si vytkla za cíl popsat v rámci teorie symbolického interakcionismu profesní identitu umělců. Hlavní otázkou, kterou si klade, je, co pro umělce znamená úspěch. Sleduje utváření pohledu umělců na úspěch a umění vůbec, který je ovlivňován na jedné straně představami, jež má okolní společnost o umělcích, a reálně fungujícími „světy umění“ na straně druhé. Autorka zkoumá názory a zkušenosti umělců prostřednictvím devíti rozhovorů, přičemž ve svém výběru respondentů rozlišuje jednak různé druhy umění (konkrétně tanec a výtvarné umění) a jednak dobu působení ve „světě umění“ – srovnává nováčky (studenty nebo čerstvé absolventy) a pedagogy na uměleckých školách.

Teoretická část začíná poměrně originálně slovníčkem pro danou oblast významných pojmů, nicméně některá hesla jsou zde poněkud zbytečná (talent, konvence) a vágně vyložená (profesní kariéra), jiná zapadají spíše do „nesociologických“ představ („umělec – osoba vyznačující se zvýšenou potřebou kreativního myšlení, vytváření a prezentování se v hlubším smyslu svého niterného já“ (s. 13)) a jiná dokonce autorce trochu škodí – např. u slova „autenticita“ píše, že v rozhovorech bylo důležité „rozpoznat, zda respondent je opravdu takový, jak o sobě mluví, nebo jestli je to jen póza“ (s. 12), ovšem v analýze rozhovorů není po ničem takovém ani stopa. Následují relativně slušné kapitoly o identitě (Goffman, Berger, Luckmann), „zakotvené představě umělce“ (včetně *van Gogh efektu* Natalie Heinichové) a symbolickém interakcionismu (spojeném s hojně užívanými *Světy umění* Howarda Beckera). Ještě jedna teoretická kapitola, v níž se autorka dobře zabývá dvěma články o profesní identitě a o utváření obrazu umělce, se objevuje v empirické části.

Samotné rozhovory se studenty tance, výtvarníky a pedagogy jsou zajímavé, nicméně bylo z nich jistě možné získat víc – sociologicky užitečné by bylo přinejmenším zjištění, z jakých socioekonomických podmínek umělci pocházejí, nakolik jsou ony „světy umění“ uzavřeny pro ty, kdo se do nich nenarodili... Výsledky rozhovorů nicméně nepřinášejí nic příliš překvapivého, rozdíly mezi studenty choreografie a výtvarníky jsou zřejmé už z povahy činností (a byly by asi podobné i mezi dirigentem a spisovatelem) a ani z výpovědí pedagogů se nakonec nedozvíme o mnoho více, než že „proces utváření profesní identity je svým způsobem nepřetržitý“ a že „záleží na mnoha faktorech“ (s. 48).

Celkově je práce Zdeňky Pincové napsána svěže a se zaujetím, autorka dobře pracuje s literaturou (i když by jí mohlo být více) a prokázala i schopnost menšího samostatného výzkumu. Rozhodně však bylo v jejích silách většinu nedostatků se vyhnout. Práci doporučuji k obhajobě s hodnocením **velmi dobře**.

V Praze dne 22. 1. 2010

Miroslav Paulíček